

GHID

DE EVALUARE A PLANULUI DE URGENTA EXTERNA

Proiect finanțat de
UNIUNEA EUROPEANĂ

COPERTA 1

COPERTA 2

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	4
1.1 Preambul.....	4
1.2 Viabilitatea planului de urgență externă.....	5
1.3 Structura cadru a planului de urgență externă.....	5
2. PARTE GENERALĂ	
2.1. ACTUALIZĂRI/REVIZUIRI.....	6
2.2. EXERCITII.....	6
2.3. FORMAREA PERSONALULUI ȘI INFORMAREA PUBLICULUI.....	6
2.4. Descrierea amplasamentului și a vecinătăților.....	7
2.4.1. Amplasarea / Delimitarea Teritorială.....	7
2.4.2. Informații despre amplasament și despre substanțele periculoase utilizate.....	7
2.4.3. Elemente vulnerabile teritoriale și de mediu.....	8
3. SCENARII POSIBILE DE ACCIDENT.....	9
3.1. Tipologia evenimentelor.....	9
3.2. Delimitarea zonelor de risc.....	10
3.3. Niveluri de protecție - valori de referință pentru evaluarea efectelor.....	11
3.4. Descrierea scenariului accidentului cu referire la elementele vulnerabile prezente în fiecare zonă.....	12
4. MODELUL ORGANIZAȚIONAL AL INTERVENȚIEI.....	12
4.1 Organizare și proceduri.....	12
4.1.1 Dispeceeratul serviciilor de urgență.....	12
4.1.2. Căi de acces ale mijloacelor de intervenție, căi de evacuare, trasee interzise și trasee alternative.....	13
4.1.3 Evacuarea populației.....	13
4.2 Sisteme de alarmă și de transmitere a informației.....	13
4.2.1 Amplasarea sistemelor de alarmă.....	13
4.2.2 Gestionarea și întreținerea sistemelor de alarmă.....	13
4.3 Definierea nivelurilor de alertă.....	13
4.4 Comunicarea.....	14
4.5 Gestionarea ulterioară a situației de urgență.....	14
5. INFORMAREA POPULAȚIEI.....	15
5.1 Campania informativă de prevenire.....	15
5.2 Transpunerea documentului de informare a publicului întocmit conform prevederilor art. 14 din HGR nr. 804/2007.....	15
5.3 Mesaje informative pentru prevenirea panicii și mesaje pentru situațiile de urgență.....	15
6 PRINCIPALELE ATRIBUȚII ALE STRUCTURILOR IMPLICATE ÎN MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ.....	15
6.1 Operatorul economic.....	16
6.2 Autoritatea.....	16
6.3 Serviciile profesionale pentru situații de urgență.....	16
6.4 Primarul.....	16
6.5 Poliția locală / comunitară.....	17
6.6 Poliția.....	17
6.7 Jandarmeria.....	18
6.8 Direcția de sănătate publică.....	18
6.9 Servicii de prim ajutor.....	18
6.10 Agenția pentru Protecția Mediului.....	18
6.11 Organizațiile voluntare.....	19
6.12 Alte autorități teritoriale.....	19

1. INTRODUCERE

1.1. Preambul

Atingerea obiectivelor enunțate în Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007 rezultă dintr-un cumul de activități ale persoanelor fizice sau juridice - indicate în legislație - în scopul de a preveni accidentele majore cauzate de substanțe periculoase, precum și de a reduce și atenua consecințele unor asemenea evenimente asupra sănătății oamenilor și a mediului.

Pentru a limita consecințele provocate de asemenea accidente este necesară conceperea unor planuri de urgență - internă (PUI), respectiv externă (PUE) – aplicabile amplasamentului industrial în cauză. Planul de urgență internă cuprinde măsurile ce trebuie aplicate în interiorul amplasamentului de către operator și angajații acestuia, iar planul de urgență externă cuprinde măsurile ce trebuie luate în exteriorul amplasamentului de către autorități.

Planul de urgență externă este elaborat și aplicat de către inspectoratele pentru situații de urgență (ISU), împreună cu autoritățile și instituțiile responsabile. La elaborarea sau, după caz, la revizuirea planurilor de urgență externă de către ISU, trebuie să se asigure consultarea publicului, în special prin implicarea administrației publice locale. PUE trebuie să respecte prevederile articolului 12, alineat (5) din Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007 privind controlul asupra pericolelor de accident major în care sunt implicate substanțe periculoase.

PUE reprezintă documentul oficial prin care ISU planifică răspunsul în situații de urgență, pe baza unor scenarii de accident, din care rezultă zonele de risc care pot fi afectate în cazul producerii unui accident major, cu impact asupra populației, bunurilor materiale și mediului, în vederea limitării și înlăturării efectelor accidentului major.

PUE este conceput pe baza informațiilor puse la dispoziție de autoritățile locale, precum și a datelor și informațiilor furnizate de operatorul economic prin raportul de securitate (RS), planul de urgență internă (PUI) și documentul de informare a publicului.

RS este analizat de către autoritățile competente nominalizate la articolul 5 din Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007, care comunică operatorului concluziile asupra acestuia, solicită informații suplimentare sau interzic punerea în funcțiune sau continuarea funcționării amplasamentului ori instalației, după caz. RS și PUI sunt documente indispensabile activității de elaborare a PUE. Drept urmare, termenul de elaborare a PUE trebuie legat în mod direct de momentul în care RS și PUI sunt finalizate, acceptate, respectiv avizate de către autoritățile competente.

Corelarea dintre informațiile cuprinse în PUE și instrumentele de planificare teritorială, devine și o modalitate de îmbunătățire a modului de gestionare a procesului permanent de amenajare teritorială. Având un asemenea scop, PUE ar putea fi folosit ca element de suport în planificarea amenajării teritoriale de către primării. Pe de altă parte, PUE poate fi folosit ca prim element, în absența altor suporturi și documente tehnice, în scopul identificării preliminare a tematicilor de interes pentru planificarea teritorială, în sensul prevederilor articolului 13 din Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007.

Zonele de risc identificate, conform prezentului ghid, constituie obiectul interesului autorităților. Conform prevederilor Legii nr. 481/2004, republicată, autorităților și operatorului economic le revin următoarele sarcini: obligația de a informa, înștiința, avertiza și alarma populația din zonele posibil a fi afectate despre natura eventualelor incidente, despre efectele acestora și despre felul în care vor trebui să se comporte și să țină cont de deciziile specificate în PUE.

1.2. Viabilitatea planului de urgență externă

Viabilitatea PUE poate fi măsurată în funcție de capacitatea de a interveni cu promptitudine în cazul unei situații de urgență generată de un accident major, în scopul protejării populației de efectele acestuia, pentru limitarea și reducerea consecințelor.

Cerințele minime care contribuie la sporirea viabilității unui PUE se referă la cele trei elemente enumerate mai jos, care trebuie să coexiste în documentul de planificare:

1. sisteme de alarmă – indispensabile în cazul avertizării populației din zona posibil a fi afectată asupra pericolului iminent;

2. informarea populației – responsabilitate atât a autorității locale, cât și a operatorului economic sursă de risc, care are drept scop informarea asupra datelor cu privire la substanțele periculoase și la efectele acestora asupra sănătății oamenilor, precum și măsurile de autoprotecție și normele comportamentale ce trebuie adoptate în caz de urgență;

3. vulnerabilitatea teritorială – identificarea și reprezentarea grafică a obiectivelor vulnerabile amplasate în zonele de planificare la urgență, de către autoritățile care au responsabilități în domeniul amenajării teritoriale.

Nivelul de protecție asigurat de PUE este certificat prin intermediul planificării, organizării și desfășurării periodice a unor exerciții care să implice și populația și care au drept scop testarea viabilității procedurilor stabilite pentru toate autoritățile și instituțiile nominalizate în PUE, cu atribuții specifice în caz de urgență.

1.3. Structura-cadru a planului de urgență externă

PREZENTARE GENERALĂ

- Secțiune generală
 - Actualizări
 - Exerciții
 - Instruirea personalului
- Descrierea amplasamentului și a vecinătăților
 - Încadrarea/delimitarea teritorială
 - Informații despre amplasament și despre substanțele periculoase utilizate
 - Informații despre elementele teritoriale și de mediu expuse riscului

SCENARIII DE ACCIDENT

- Tipologia evenimentelor
- Delimitarea zonelor de risc
- Niveluri de protecție – valori de referință pentru evaluarea efectelor
- Descrierea scenariului accidentului, cu referire la elementele vulnerabile din cadrul fiecărei zone

MODELUL ORGANIZATORIC AL INTERVENȚIEI

- Funcțiile de suport
- Organizarea și procedurile
 - Dispecerat servicii de urgență
 - Căi de access ale mijloacelor de intervenție, căi de evacuare, trasee interzise și trasee alternative
 - Evacuarea asistată
- Sisteme de alarmă și fluxul comunicării
 - Dispunerea sistemelor / mijloacelor de alarmare

- Gestionarea și mentenanța sistemelor de alarmare
- Definierea nivelurilor de alertă
- Comunicarea
- Gestionarea situației ulterioare urgenței

SECȚIUNE REZERVATĂ INFORMĂRII POPULAȚIEI

- Campanie de informare preventivă
- Reproducerea documentului de informare a publicului întocmit conform prevederilor art. 14 din H.G.R. nr. 804/2007
- Mesaje informative pentru prevenirea panicii și mesaje pentru situații de urgență

SECȚIUNE CARTOGRAFICĂ

- Hărți indicate în text pentru diversele elemente teritoriale și organizaționale

2. PARTE GENERALĂ

2.1. Actualizări/Revizuri

Articolul 12, alineat (8) din Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007 precizează că Planul de urgență externă este evaluat, testat, revizuit și actualizat de către ISU periodic, la un interval de cel mult 3 ani.

Modalitatea prin care PUE este revizuit/actualizat este precizată în Articolul 16 din Ordinul ministrului administrației și internelor nr. 647/2005.

2.2. Exerciții

Verificarea viabilității PUE are loc prin intermediul exercițiilor menite să testeze procedurile de activare a structurilor operative, precum și capacitatea operativă a componentelor instituționale și a anumitor elemente vulnerabile localizate în zonele de risc.

Pentru a garanta o frecvență adecvată și un standard de instruire satisfăcător este necesară conceperea unor exerciții de complexitate diversă, structurate funcție de nivelurile de activare a resurselor și implicarea structurilor operative, dar și a populației. Din acest punct de vedere vor fi organizate exerciții astfel:

- exerciții de simulare pentru testarea coordonării între structurile care asigură intervenția (fără implicarea personalului, mijloacelor operative și a populației)
- exerciții mixte (cu personalul și mijloacele operative, însă fără implicarea populației)
- exerciții la scară reală (cu personalul și mijloacele operative, cu implicarea populației).

2.3. Instruirea personalului și informarea publicului

Atingerea obiectivelor unui exercițiu depinde de nivelul de informare și de pregătire a personalului desemnat pentru gestionarea urgenței, dar și de nivelul de informare a publicului pe această temă.

Pentru creșterea nivelului de informare a publicului, autoritatea locală și operatorul economic pot organiza întruniri pentru verificarea rezultatelor și pentru schimbul de experiență al participanților, cu scopul evidențierii punctelor slabe și îmbunătățirii planului.

2.4. Descrierea amplasamentului și a vecinătăților

Amplasamentul care face obiectul PUE trebuie identificat pe baza a cel puțin trei

elemente, și anume:

- amplasarea/delimitarea teritorială;
- informații despre amplasament și despre substanțele periculoase folosite;
- informații despre elementele teritoriale și de mediu expuse riscului.

Informațiile menționate mai sus sunt detaliate în funcție de utilitatea lor.

2.4.1. **Amplasarea/delimitarea teritorială**

PUE trebuie să conțină o încadrare teritorială a amplasamentului, compusă dintr-o parte descriptivă și o parte grafică, și va conține cel puțin următoarele informații:

a) PARTEA DESCRIPTIVĂ:

- Coordonate/repere geografice și spațiale ale ariei amplasamentului;
- Caracteristicile geomorfologice ale zonei;
- Altitudinea deasupra nivelului mării;
- Rețeaua hidrografică de suprafață și resursele hidrologice de adâncime din zonă (elemente esențiale în determinarea vulnerabilității receptorului de mediu și a modului în care cursul de apă poate juca rolul de propagare a unei poluări accidentale);
- Lista obiectivelor socio-economice vulnerabile (școli, spitale, clădiri ale administrației publice, poliției, etc) cu impact major în caz de accident;
- Infrastructura (rețelele rutiere, feroviare, aeriene și portuare);
- Rețelele de utilități publice (rețele electrice, conducte de gaz, etc);
- Datele meteorologice disponibile (furnizate de eventualele stații meteo prezente în zonă);
- Riscurile naturale ale teritoriului (este necesară efectuarea unei analize a teritoriului în raport cu prezența riscurilor naturale, întrucât acestea pot declanșa evenimente nedorite – în special riscul de inundații și cel seismic).

b) PARTEA GRAFICĂ:

- Harta zonei la o scară adecvată (1:10.000 sau mai detaliată), unde să fie reprezentate aria industrială care face obiectul planificării de urgență și toate celelalte elemente teritoriale, fizice și antropice enunțate în partea descriptivă;
- Schița planului urbanistic, acolo unde există.

2.4.2. **Informații despre amplasament și despre substanțele periculoase utilizate**

Acest tip de date este de importanță fundamentală pentru a putea stabili caracteristicile pericolului la care ar putea fi expuși rezidenții unei anumite zone.

În PUE trebuie introduse cel puțin următoarele informații:

- denumirea și adresa unității economice;
- date de contact ale administratorului și responsabilului în domeniul managementului securității, precum și ale persoanei desemnate să aplice PUI sau persoana anume delegată de către administratorul amplasamentului să pună în aplicare PUI;
- profilul de activitate;
- date despre instalații;
- planul amplasamentului, pe care vor fi marcate căile de acces și de evacuare, rețelele tehnologice (de exemplu, planul rețelei de canalizare a amplasamentului, puțurile interioare, etc), evidențierea instalațiilor în care sunt prezente substanțe periculoase.

Pentru fiecare substanță periculoasă prezentă pe amplasament, trebuie să fie elaborat și anexat la PUE un document care să conțină cel puțin următoarele elemente (care se pot regăsi și în documentul de informare a publicului, în Raportul de Securitate sau în fișa tehnică de securitate a substanței periculoase):

- cantitatea maximă prezenta sau posibil a fi prezenta pe amplasament;
- proprietățile toxice și fizico-chimice (necesare pentru stabilirea modului de acțiune în cazul eliberării/evacuării în atmosferă și/sau incendiu, în această categorie intrând și gazele/vaporii emanați în caz de incendiu);
- modul de stocare;
- mijloacele stingere a incendiilor;
- mijloacele de protecție individuală;
- metode de neutralizare / antidoturi în caz de expunere.

2.4.3. Elemente vulnerabile teritoriale și de mediu

Pentru ca PUE să fie operațional și eficient, elementele teritoriale vulnerabile trebuie să fie caracterizate de:

- scopul folosirii;
- numărul de utilizatori rezidenți (personal);
- numărul de vizitatori;
- programul de lucru;
- dacă este un spațiu închis sau deschis,

Aceste elemente ar putea contribui la sporirea vulnerabilității. Datele și informațiile care trebuie să primeze sunt cele referitoare la construcțiile și infrastructurile prezente în ariile posibil afectate de accidente majore, aflate pe o rază de cel puțin 1 km față de amplasament.

Datele culese vor trebui reprezentate detaliat pe o hartă la o scară adecvată, aceste date constând în reprezentarea zonelor de risc identificate pentru fiecare scenariu luat ca referință.

Distribuirea calitativă și cantitativă a datelor demografice

Vor fi adunate datele demografice ale populației rezidente, în special din zonele de mare risc, deoarece printre aceștia se pot afla persoane care ar putea avea nevoie de o atenție sporită în caz de urgență (persoane cu dizabilități, bătrâni, copii, etc). Acest fapt permite, în cazul unei situații critice, programarea intervenției și organizarea, în caz de nevoie, a evacuării, identificarea mijloacelor de transport și a resurselor necesare pentru evacuarea populației.

Identificarea elementelor vulnerabile și a infrastructurilor critice

Se referă la culegerea datelor legate de localizarea spitalelor, școlilor, azilelor, birourilor, centrelor comerciale, cinematografelor, teatrelor, muzeelor, bisericilor, campingurilor, stadioanelor, sălilor de sport, structurilor cu responsabilități specifice gestionării situațiilor de urgență, a locurilor foarte circulante sau aglomerate, precum și a obiectivelor economice.

Identificarea zonelor agricole, a fermelor și a culturilor

Importanța culegerii acestor informații apare atunci când pot avea loc accidente cauzate de eliberări/deversări de substanțe toxice în mediul înconjurător. În acest caz, trebuie subliniat faptul că primarul și/sau autoritățile responsabile în domeniu trebuie să interzică atât recoltarea culturilor agricole, cât și consumul de produse provenite din zonele afectate.

Identificarea resurselor de suprafață și subterane de apă

Dintre componentele de mediu, resursele de apă atât cele de suprafață, cât și cele subterane sunt cele asupra cărora este îndreptată atenția în cazul unei situații de urgență cauzată de un accident major.

În cuprinsul articolului 13, alineat (3) din Hotărârea Guvernului României nr. 804/2007 sunt evidențiate elementele teritoriale și de mediu care, potrivit legii, trebuie luate în considerare în scopul punerii în aplicare a măsurilor de protecție a zonelor aflate în zona de pericol. Motivul evidențierii constă în verificarea compatibilității teritoriale și de mediu a amplasamentului cu mediul înconjurător. În cazul în care o asemenea analiză a fost deja

efectuată, sau dacă există posibilitatea modificării planurilor urbanistice, este nevoie ca autoritățile publice competente la nivel regional și județean, în colaborare cu autoritățile publice responsabile cu planificarea amenajării teritoriului să armonizeze toate informațiile, întrucât instrumentele de planificare a teritoriului și cele de planificare a situației de urgență să aibă în comun analiza punctelor vulnerabile. În scopul aplicării unitare a acestei prevederi, va fi utilizată “Metodologia de planificare a amenajării teritoriale în contextul Directivelor Seveso”.

3. SCENARIILE POSIBILE DE ACCIDENT

Scenariul accidentului reprezintă interacțiunea acestui eveniment cu teritoriul și componentele sale teritoriale.

Scenariile accidentelor sunt evidențiate și analizate de către operator în cuprinsul RS.

Descrierea scenariului unui accident conține date din RS și documentul de informare a publicului. În absența acestor documente, autoritatea competentă poate contacta în mod direct operatorul economic pentru a solicita următoarele informații:

- tipologia evenimentului: incendiu, explozie, eliberări/deversări de substanțe toxice și/sau periculoase pentru mediu;
- substanțele implicate (modul de utilizare și cantitatea);
- evaluarea consecințelor: zonele de risc și măsurile de protecție;
- reprezentarea zonelor de risc pe o hartă la scara adecvată (1:10.000 sau mai detaliat), în scopul de a identifica elementele vulnerabile.

3.1. Tipologia evenimentelor

Evenimentele care au loc în interiorul amplasamentelor, ce pot avea impact major asupra amplasamentului sau zonelor învecinate, pot fi clasificate în funcție de efectele provocate de aportul de energie (incendii, explozii) sau emisia de materie (nor de substanțe sau reziduuri toxice).

EFECTE	EVENIMENTE
Radiația termică	Incendii: <ul style="list-style-type: none"> ▪ incendiu provocat de o baltă de lichid inflamabil scurs pe sol (POOL FIRE) ▪ incendiu provocat de o substanță inflamabilă care se revarsă dintr-un cazan sub presiune (JET FIRE) ▪ incendiu provocat de un amestec inflamabil aflat sub limita de explozie (FLASH FIRE) ▪ incendiu provocat de o scurgere instantanee de gaz lichefiat (FIRE BALL)
Suprapresiune	Explozii: <ul style="list-style-type: none"> ▪ explozia unui amestec combustibil-carburant, localizată într-un spațiu închis (CE) ▪ explozia unui amestec combustibil-carburant într-un spațiu deschis (UVCE) ▪ explozia cauzată de pierderi bruște de lichid inflamabil supraîncălzit sau de gaz lichefiat; efectele sunt datorate și exploziei containerului, cu răspândire de fragmente (BLEVE)
Toxicitate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eliberare/deversare de substanțe periculoase pentru om și/sau

EFECTE

EVENIMENTE

mediu

- Dispersia în mediu a unei substanțe toxice sau a unui produs inflamabil latent, al cărei efect variază în funcție de proprietățile toxicologice ale substanței implicate.

3.2. Delimitarea zonelor de risc

Efectele unui accident ce implică substanțe chimice se resimt asupra teritoriului cu o gravitate decrescătoare, în funcție de distanța de la punctul izbucnirii acestuia, excepție făcând situația amplificării efectelor printr-un efect de tip domino. În funcție de gravitate, spațiul din jurul amplasamentului, este împărțit în zone de risc cu forma în general circulară (în funcție de geografia zonei), al căror centru este identificat ca fiind punctul de origine al evenimentului. Măsurarea și delimitarea perimetrală a acestor zone este făcută pe baza datelor și informațiilor furnizate de operatorul economic prin RS, analizate și evaluate de autorități.

ISU, căruia îi revine sarcina de a pune în aplicare PUE în zonele din jurul amplasamentului care poate fi afectat de efectele negative ale unui accident industrial, folosește pentru identificarea acestora, informațiile furnizate de operatorul economic, precum și documentul de informare a publicului.

Prima zonă, “cu impact cert” (grad mare de mortalitate) este zona contiguă amplasamentului. Este caracterizată de efecte care conduc la un grad ridicat de mortalitate. În această zonă, măsurile de intervenție constau în adăpostirea populației într-un spațiu închis. Numai în anumite cazuri (accident iminent, dar încă neprodus sau emisie toxică îndelungată, astfel încât adăpostirea în spații închise devine inefficientă), trebuie prevăzută evacuarea spontană sau asistată a populației. O asemenea măsură extremă va trebui luată în considerare cu mare grijă și doar în circumstanțe favorabile. Într-adevăr, o evacuare ar putea duce, cu excepția unor cazuri excepționale și pentru un număr mic de indivizi, la consecințe care ar putea să se dovedească a fi mai puțin eficiente decât efectul realizat prin adăpostirea într-un loc închis. Dată fiind importanța deosebită pe care o are comportamentul populației din această zonă, în scopul protecției acesteia trebuie realizat un sistem de alarmare care să avertizeze populația asupra pericolului iminent. De asemenea, este necesar să fie desfășurată o campanie continuă de informare preventivă a populației.

A doua zonă, „de pericol” (în care se pot produce leziuni ireversibile) este caracterizată prin posibile leziuni, unele chiar grave și ireversibile, pentru persoanele care nu-și iau măsurile corecte de protecție, și chiar prin leziuni letale, în cazul persoanelor vulnerabile, precum minorii și bătrânii. Într-o astfel de zonă, măsurile de protecție constau, cel puțin în cazul eliberării/deversării de substanțe toxice, în adăpostirea persoanelor posibil afectate într-un spațiu închis. În acest caz, evacuarea este greu de realizat datorită întinderii acestei zone. Astfel, adăpostirea într-un spațiu închis este o soluție mai eficientă decât aplicarea sa în prima zonă.

A treia zonă, “de atenție”, este caracterizată de o probabilitate scăzută a producerii de leziuni, care sunt, în general, ușoare chiar și pentru indivizii vulnerabili, dar și de reacții de panică care pot determina situații de turbulență socială, astfel încât să fie nevoie de intervenția autorităților de ordine publică. Extinderea acestei zone trebuie identificată pe baza evaluărilor autorităților locale. În cazul eliberării/deversării de substanțe toxice, care pot afecta imediat simțurile și, în particular, a substanțelor foarte iritante, trebuie acordată o atenție deosebită consecințelor pe care reacțiile de panică ar putea să le genereze în locurile foarte aglomerate (stadioane, săli de spectacol, etc.). Tipul de intervenție în cazul acestei zone rămâne tot adăpostirea într-un spațiu închis (eventual ar trebui să fie organizate intervenții îndreptate doar către indivizii vulnerabili). Pe lângă aceasta, trebuie realizate și acțiuni de control al traficului.

Zonele de interes, în vederea organizării activităților de planificare trebuie identificate, plecând de la zonele de pericol prezentate în RS (eventual recalulate pe baza datelor culese de către autorități).

3.3. Niveluri de protecție – valori de referință pentru evaluarea efectelor

În tabelul prezentat mai jos sunt specificate valorile de referință pentru evaluarea efectelor pe baza cărora se determină zonele de risc.

Valori de referință pentru evaluarea efectelor		
Zone și efectele caracteristice acestora		
Fenomen fizic	Zona I Mortalitate ridicată	Zona II Leziuni ireversibile
Incendii (Pool fire, Jet fire) (radiație termică staționară)	12,5 kW/m ²	5 kW/m ²
Explozii (evaluarea efectului mecanic datorat suprapresiunii) (UVCE, CE)	0,3 bari	0,07 bari
	0,6 bari (spații deschise)	
Nor de substanță inflamabilă (Flash fire)	LFL (Lower Flammable Limit)	0,5 x LFL
BLEVE / Sfera de foc (radiație termică variabilă)	raza sferei de foc	200 KJ/m ²
Nor toxic	LC ₅₀ (30 min, hmn)	IDLH

Legenda

LFL	Limita inferioară de inflamabilitate
LC ₅₀	Concentrația de substanță toxică, letală prin inhalare timp de 30 de minute
IDLH	Concentrația de substanță toxică care produce leziuni ireversibile după o expunere de 30 de minute, în lipsa folosirii mijloacelor de protecție adecvate

[*]Note

1. **Explozii** (UVCE, CE) - Valorile indicate se referă doar la efectele directe ale unei de presiune asupra organismului uman. În cazul în care, în aria de impact se află construcții vulnerabile, trebuie să se țină cont și de efectele indirecte ale prăbușirii acestor structuri (orientativ, pentru distanțe la care presiunea ajunge până la 0,3 bari) și de proiecția de fragmente (orientativ, pentru distanțe la care presiunea ajunge până la 0,03 bari). În ceea ce privește daunele materiale, în cazul producerii unui efect de tip domino direct se poate lua ca reper pragul de 0,3 bari, corespunzător posibilelor daune provocate.

2. **BLEVE / FIRE BALL** - Valorile reper indicate reprezintă doza termică absorbită (doza = cantitatea de radiație termică x durata) și corespund posibilității expunerii persoanelor care nu sunt echipate cu mijloace de protecție individuală.

3. **Incendii** (Pool fire, Jet fire) - Valorile reper pentru daunele provocate oamenilor, în lipsa unei protecții individuale adecvate, țin cont de posibilitatea individului de a se îndepărta la timp de câmpul de radiație termică, fără ca leziunile suferite să le împiedice reacția de fugă. În ceea ce privește daunele materiale ce se pot lua în calcul în cazul unui posibil efect domino direct, poate fi luată ca referință valoarea de reper egală cu 12,5 Kw/m². O asemenea valoare corespunde posibilei avarieri a rezervoarelor supraterane sau colapsul termic pentru cele aflate sub presiune, în urma unei expuneri prelungite.

4. **Nori de vapori inflamabili** (Flash fire) - deoarece acest fenomen este unul extrem de scurt, se presupune că efectele letale pot fi resimțite doar în zonele de dezvoltare fizică a flăcării. Valorile de referință țin cont și de posibila neuniformitate a norului inflamabil, care poate să genereze focare de incendiu izolate, ce pot apărea chiar la distanțe mai mari decât cele corespunzătoare limitei inferioare de inflamabilitate.

5. **Nori compuși din vapori toxici** - Valorile de referință indicate pentru cele două zone se referă la concentrația la care ar fi expus un individ care staționează în aer liber pentru o perioadă de 30 de minute. În realitate, atunci când timpul efectiv de expunere variază în mod semnificativ, trebuie să se ia în considerare o valoare de referință diferită.

3.4. Descrierea scenariilor de accident cu referire la elementele vulnerabile prezente în fiecare zonă

Zonele posibil a fi afectate de accident trebuie reprezentate pe hartă și confruntate cu hărțile de detaliu unde sunt reprezentate elementele vulnerabile. Este recomandabilă reprezentarea la scări diferite, în vederea identificării extinderii zonelor de risc în funcție de diferitele tipologii de efecte preconizate (radiația termică, suprapresiune, expunere la substanțe toxice). Acest lucru este datorat faptului că efectele radiației termice și ale suprapresiunii se remarcă doar pe un teritoriu redus în raport cu cele ale unui nor toxic, care ar putea produce efecte la o distanță considerabilă față de locul accidentului.

4. MODELUL ORGANIZAȚIONAL AL INTERVENȚIEI

Accidentul major este definit ca fiind *“producerea unei emisii importante de substanță, a unui incendiu sau a unei explozii, care rezultă dintr-un proces necontrolat în cursul exploatării oricărui amplasament, care intră sub incidența prezentei hotărâri și care conduce la apariția imediată sau întârziată a unor pericole grave asupra sănătății populației și/sau asupra mediului, în interiorul sau în exteriorul amplasamentului, și în care sunt implicate una sau mai multe substanțe periculoase”*. Accidentul major este un eveniment care necesită aplicarea unor măsuri urgente de protecție a populației și a mediului.

Punerea în practică a unui PUE, aprobat de autoritatea competentă și comunicat subiecților în cauză, comportă declanșarea automată a procedurilor conținute de acesta.

4.1. Organizare și proceduri

În cadrul acestei planificări, este necesară stabilirea unor niveluri de alertă, cărora să le corespundă proceduri de intervenție specifice, cu fluxuri de comunicare diferite între factorii responsabili cu gestionarea urgenței sau între aceștia și exterior.

Pe lângă aceasta, în vederea facilitării acțiunilor și minimizării timpilor de intervenție, este necesară identificarea mijloacelor și materialelor, pe baza naturii riscului. În acest scop, este necesară organizarea de întruniri la care să participe atât componentele publice, cât și cele private, care pot oferi servicii adecvate, în funcție de tipul intervenției sau de evoluția eventualelor accidente.

4.1.1. Dispeceratul serviciilor de urgență

Activarea PUE revine unei structuri permanente, respectiv dispeceratului serviciilor de urgență, cu activitate 24 de ore din 24.

Gestionarea urgenței constă în activarea autorităților care asigură funcții de sprijin.

4.1.2 Căi de acces ale mijloacelor de intervenție, căi de evacuare, trasee interzise și trasee alternative

Sectorul strategic al planificării este cel care se referă la căile de acces care trebuie analizate și organizate împreună cu reprezentanții instituțiilor responsabile, pentru a asigura izolarea rapidă a zonelor de risc sau a celor deja afectate de efectele accidentului.

În acest sens, trebuie identificate:

- **punctele de legătură**, unde trebuie deviat sau oprit traficul, prin intermediul localizării unor posturi de control care să intervină în oprirea traficului în zonele de risc și să permită desfășurarea cu promptitudine a intervențiilor;

- **traseele alternative**, în eventualitatea producerii blocajelor de trafic cauzate de aflulul mijloacelor de intervenție;

- **căile** stabilite pentru direcționarea **populației evacuate**.

Toate aceste căi de acces trebuie reprezentate pe hărți adecvate.

4.1.3 Evacuarea populației

Elementele indispensabile în vederea eficientizării evacuării populației se referă atât la identificarea mijloacelor de transport necesare și a personalului calificat în a oferi ajutor populației în situații de urgență, cât și la stabilirea și pregătirea structurilor de adăpostire a populației sinistrate.

4.2. Sisteme de alarmă și de transmitere a informației

Sistemele de alarmă constituie o condiție esențială pentru a asigura eficacitatea PUE în cazul producerii unui accident major.

4.2.1 Amplasarea sistemelor de alarmă

Fiecare amplasament industrial posedă un sistem propriu de alarmă, pe care este necesar să-l probeze cu scopul de a verifica dacă acesta poate fi utilizat și pentru alarmare populației, luându-se în considerare distribuția demografică în teritoriu. În lipsa acestor sisteme de alarmă, în cazul în care sunt insuficiente și/sau neadecvate uzului este necesară achiziționarea de către operatorul economic a unor instrumente apte să asigure propagarea semnalului de alarmă. Amplasarea sistemelor de alarmare trebuie reprezentată grafic, pe hartă. Atunci când, în același teritoriu se desfășoară mai multe activități de producție este necesar ca semnalele de alarmă să fie aceleași pentru toate amplasamentele.

4.2.2 Gestionarea și întreținerea sistemelor de alarmă

Data fiind importanța funcționării corecte a dispozitivelor de alarmă, pentru a permite forțelor de intervenție să intervină prompt și eficace în cazul producerii unor accidente, este necesar ca proprietarul în cauză sau cel care gestionează asemenea instrumente să le asigure eficiența în timp. În orice caz, existența unor sisteme de alarmă alternative este oportună.

4.3 Definirea nivelurilor de alertă

Distincția între nivelurile de alertă are scopul de a permite serviciilor de urgență profesionale să intervină încă din primele momente și de a asigura administrației publice timpul necesar implementării preventive a măsurilor de protejare a populației și de atenuare a consecințelor accidentului. Aceste măsuri sunt prevăzute în PUE pentru apărarea sănătății populației și pentru protecția mediului înconjurător.

Nivelurile de alertă sunt prezentate în cele ce urmează.

a) **ATENȚIA** - stare rezultată în urma unui eveniment care, deși lipsit de orice repercursiune în afara activității de producție, în ceea ce privește gradul său de gravitate, este sau poate fi adusă în atenție de către populație determinându-se în acest mod o formă incipientă de alarmare, pentru care este necesară implementarea unei proceduri de informare din partea administrației locale. La acest nivel de alertă, în scopul gestionării corecte a acestui tip de incidente, administratorul operatorului economic informează administrația publică și alte instituții nominalizate în PUE.

b) **PREALARMA** - starea instalată atunci când evenimentul, deși sub control, dată fiind natura sa sau date fiind anumite particularități de mediu, de spațiu, de timp sau condiții meteorologice, se poate agrava sau poate fi perceput de majoritatea populației expuse, impunându-se astfel luarea de măsuri de siguranță și de prevenire. Asemenea circumstanțe privesc toate acele evenimente care, din cauza efectelor lor precipitate și vizibile (incendiu, explozie, fum, scurgeri sau eliberare/deversare de substanțe periculoase) sunt resimțite direct de către populația expusă, deși parametrii fizici care descriu aceste evenimente nu ating nivelurile limită, așa cum sunt prezentate în literatura de specialitate, din punctul de vedere al

periculozității pentru viață sau pentru mediul înconjurător. La acest nivel de alertă, administratorul operatorului economic solicită intervenția serviciilor de urgență profesionale, informează administrația publică și alte instituții nominalizate în PUE. Administrația publică își asumă gestionarea situației de urgență în scopul permiterii activării structurilor operaționale, pentru ca acestea să fie pregătite să intervină în cazul producerii unui accident.

c) **ALARMA** - starea de alarmă în afara amplasamentului - se instaurează în momentul în care accidentul necesită, pentru a putea fi controlat, intervenția serviciilor de urgență profesionale și care, din cauza propagării agresive și necontrolabile, poate implica prin efectele sale și zone din afara amplasamentului. Asemenea circumstanțe se referă la toate accidentele care pot provoca radiație termică, suprapresiune și toxicitate în afara amplasamentului, cu un nivel de risc crescut, luându-se în considerare gravitatea consecințelor accidentului. La acest nivel de alertă, intervin toate autoritățile din cadrul PUE.

d) **ÎNCETAREA ALARMEI** - atunci când s-a asigurat protejarea populației și a mediului înconjurător, procedura de implementare a încetării alarmei revine managerului urgenței, după consultarea structurilor operaționale și administrației locale.

4.4 Comunicarea

Fluxul comunicării asigurat simultan cu activarea PUE este:

- comunicarea evenimentului de la operatorul economic către dispeceratul serviciilor de urgență, urmată de transmiterea unei notificări scrise către autorități;
- comunicarea dintre dispeceratul serviciilor de urgență și alte autorități prevăzute în PUE;
- comunicarea primarului către populația rezidentă în zonele de risc, pentru informarea în legătură cu evenimentul în curs și eventual pentru a transmite ordinul de adăpostire sau de evacuare;
- comunicarea dintre autoritățile locale și cele centrale.

Comunicarea între subiectele implicate trebuie să se desfășoare cu mijloace tehnice adecvate, anticipându-se de asemenea și situațiile dificile în care serviciile esențiale lipsesc.

4.5 Gestionarea ulterioară a situației de urgență

- Controlul asupra calității mediului înconjurător și restaurării stării de normalitate;
- Monitorizarea continuă a calității mediului înconjurător, inclusiv după încetarea alarmei de orice nivel, dat fiind că zona afectată trebuie supusă unor verificări/controale succesive/continue pentru a se stabili nivelul de poluare a aerului, deci pentru restaurarea stării de normalitate.

5. INFORMAREA POPULAȚIEI

Necesitatea introducerii în PUE a unei secțiuni cu privire la informarea populației apare pentru a completa tabloul acțiunilor care trebuie desfășurate de către autoritățile publice locale pentru prevenirea riscului și pentru atenuarea consecințelor negative ale accidentului.

Este bine ca în această secțiune să fie prezentate toate acțiunile desfășurate în teritoriu pentru informarea și aducerea la cunoștința populației a riscurilor și a conduitei ce trebuie adoptată într-o asemenea situație.

În acest mod va fi posibilă obținerea unui PUE complet, fapt ce va favoriza gestionarea situației de urgență într-un mod eficient.

5.1. Campania informativă de prevenire

Operatorul economic, precum și autoritățile, pregătesc pentru populație și, dacă se impune, pentru cei care desfășoară activități comerciale și de producție în zonele de risc, campanii informative de prevenire.

Informațiile ce vor fi prezentate în timpul acestor campanii se regăsesc în documentul de informare a publicului, întocmit conform prevederilor art. 14 și anexe nr. 5 din H.G.R. nr. 804/2007. În cazul în care aceste informații sunt insuficiente, ele pot fi cerute direct de la operatorul economic sursa de risc pentru integrarea datelor. În acest scop, managerul operatorului economic trebuie să colaboreze cu autoritățile în furnizarea acestor informații.

5.2. Transpunerea documentului de informare a publicului întocmit conform prevederilor art. 14 din H.G.R. nr. 804/2007

În PUE, documentul de informare a publicului, întocmit conform prevederilor art. 14 și anexe nr. 5 din H.G.R. nr. 804/2007, poate fi reprodus ca atare sau poate fi prezentat un rezumat al acestuia.

În acest sens, această secțiune din PUE trebuie să conțină cel puțin informații referitoare la: amplasament, procesul de producție, substanțele periculoase prezente, caracteristicile acestora, posibilele accidente și efectul acestora asupra populației și mediului înconjurător, precum și sistemele de prevenire și măsurile de protejare ce trebuie adoptate.

5.3. Mesaje informative pentru prevenirea panicii și mesaje pentru situații de urgență

O informare preventivă adecvată face ca populația să devină conștientă de măsurile de auto-protecție și de conduita ce trebuie adoptate în cazul unui eveniment accidental. Succesul campaniei de prevenire este dat de capacitatea populației de a colabora cu membrii echipelor de intervenție și de a transpune în mod corect mesajul de urgență transmis în cursul campaniei de prevenire. În concluzie, în cadrul planificării, este necesară stabilirea conținutului mesajelor care vor fi transmise corepunzător diferitelor niveluri de alertă și modalitățile prin care va trebui propagat.

6. PRINCIPALELE ATRIBUȚII ALE STRUCTURILOR IMPLICATE ÎN MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ

Atribuțiile structurilor implicate în managementul situațiilor de urgență trebuie menționate în PUE în funcție de nivelurile de alertă corespunzătoare situației produse.

PUE trebuie să fie corelat și să facă referire la planurile de intervenție proprii elaborate de către fiecare autoritate/instituție care are atribuții în gestionarea situațiilor de urgență, nominalizată în PUE.

În afara listei descriptive a îndatoririlor în caz de urgență, este util ca în cadrul PUE să fie prezentată și o sinteză a mijloacelor de comunicare și a responsabilităților operaționale pentru a se furniza o modalitate de consultare rapidă și eficientă în faza gestionării situației de urgență.

În funcție de amploarea situației de urgență produse se pot identifica și alte structuri care să contribuie la gestionarea situației de urgență și să colaboreze cu structurile de intervenție.

6.1. Operatorul economic

În caz de accident:

- activeaza PUI;
- informează serviciile de urgență și autoritățile publice în legatură cu apariția accidentului conform art. 15 din H.G.R. nr. 804/2007;
- urmarește în mod constant evoluția accidentului, actualizează informațiile, comunicând direct cu autoritățile responsabile și rămâne la dispoziția serviciilor de urgență.

6.2. Prefectul prin Secretariatul Tehnic al Comitetului Județean pentru Situații de Urgență

În cazul unui accident :

- coordonează punerea în aplicare a PUE în concordanță cu diferitele niveluri de alertă;
- obține de la operatorul economic sau din alte surse (de menționat în PUE) orice informație utilă gestionării evenimentului în curs ;
- informează organele centrale (Ministerul Mediului și Ministerul Administrației și Internelor), prefectii județelor limitrofe ;
- culege date referitoare la condițiile meteo locale apelând la stațiile meteo locale, și la centrele regionale de informare ;
- asigură activarea sistemelor de alarmă pentru informarea populației și către autoritățile cu rol în gestionarea riscului ;
- se asigură că autoritățile delimitează zonele expuse riscului;
- evaluează și decide împreună cu primarul măsurile de protecție ce trebuie adoptate de către populație pe baza expertizei tehnice furnizate de către organele competente sau cu funcții de sprijin;
- consultă primarul și organele competente, facând publice comunicatele pentru presa/radio;
- se asigură că s-au realizat măsurile de protecție colectivă;
- evaluează dacă este necesară adoptarea unor măsuri cu caracter extraordinar în ceea ce privește rețeaua de drumuri și de transport;
- evaluează constant în colaborare cu primarul și organele competente, oportunitatea revocării stării de urgență și declară încetarea stării de alarmă;
- solicită implementarea măsurilor de restaurare și depoluare a mediului înconjurător.

6.3. Serviciile profesioniste pentru situații de urgență

Structurile teritoriale ale ISU colaborează cu administrația publică în ceea ce privește pregătirea, testarea și punerea în aplicare PUE.

Serviciile profesioniste pentru situații de urgență desfășoară activități de formare, fie împreună cu structurile centrale, fie cu structurile teritoriale limitrofe, în conformitate cu propriile îndatoriri instituționale și monitorizează datele cu privire la activitățile aflate sub incidența riscului de accident major.

În cazul unui accident:

- primesc de la operatorul economic informarea cu privire la starea de prealarmare și solicitarea de alarmare, conform prevederilor PUI;
- desfășoară activitățile de salvare și colaborează cu administrația publică, conform prevederilor PUE.

6.4. Primarul

Răspunde de alarmarea, protecția și pregătirea populației pentru situațiile de protecție civilă, în conformitate cu prevederile art. 27 din Legea nr. 481/2004, republicată, și coordonează nemijlocit evacuarea populației din zonele afectate. În etapa pregătitoare, colaborează cu instituțiile responsabile pentru organizarea evacuării asistate.

În cazul unui accident :

- activează structurile de intervenție de la nivel local (Poliția locală, serviciile voluntare pentru situații de urgență, etc) conform procedurilor stabilite în PUE și planurilor proprii;
- informează populația în legătură cu accidentul produs și comunică măsurile de protecție ce trebuie adoptate pentru reducerea consecințelor negative;
- dispune aplicarea planului de evacuare în situații de urgență;
- coordonează transportul populației evacuate în raioanele desemnate;
- urmărește evoluția situației și informează populația în legătură cu încetarea stării de alarmă externă, prin punerea în aplicare a prevederilor planului de înștiințare-alarmare;
- la darea semnalului de încetare a alarmei dispune măsuri pentru revenirea la starea de normalitate și în mod particular pentru revenirea populației în locuințe.

6.5. Poliția locală / comunitară

În cazul unui accident:

- oferă sprijin poliției pentru fluidizarea traficului în zona afectată;
- participă la delimitarea și asigurarea securității perimetrului acțiunilor de intervenție;
- participă la stabilirea și supravegherea rutelor alternative prezentate în PUE, garantând astfel fluxul mijloacelor de salvare;
- participă la asigurarea securității instituțiilor publice și bunurilor materiale în zona afectată;
- participă la menținerea ordinii publice pe timpul situației de urgență.

6.6. Poliția

În cazul unui accident:

- asigură paza și ordinea publică;
- asigură fluidizarea circulației, interzicând accesul persoanelor și autovehiculelor neautorizate în zonele cu restricții.

6.7. Jandarmeria

În cazul unui accident:

- delimitează și asigură securitatea perimetrului acțiunilor de intervenție, interzicând accesul persoanelor și autovehiculelor neautorizate în zonele cu restricții;
- asigură securitatea instituțiilor publice și bunurilor materiale în zona afectată;
- menține și restabilește, la nevoie, ordinea publică pe timpul situației de urgență
- participă la anunțarea și informarea populației din zona afectată;
- participă cu forțe și mijloace la evacuarea populației din zona posibil a fi afectată de producerea unui accident major.

6.8. Direcția de sănătate publică

Coordonează acțiunile structurilor cu responsabilități în ceea ce privește protecția sanitară a populației rezidente în zonele de risc.

În cazul unui accident:

- trimite pe teren personal de specialitate, care va colabora cu celelalte autorități/instituții pentru evaluarea situației, conform prevederilor PUE;
- informează unitățile spitalicești locale și pe cele învecinate asupra aspectelor sanitare apărute ca urmare a incidentului;
- efectuează, în colaborare cu Agenția pentru Protecția Mediului (APM), analize și măsurători menite să identifice substanțele implicate și să cuantifice gradul de risc asupra mediului înconjurător (aer, apă, sol);
- furnizează, pe baza informațiilor asigurate de autoritățile sanitare, datele referitoare la posibilitatea extinderii riscului asupra sănătății publice, contactând autoritățile responsabile din zonele învecinate.

6.9. Servicii de prim ajutor

Strâng informațiile necesare pentru identificarea medicamentelor, antidoturilor și echipamentelor necesare acordării primului ajutor și îngrijirea victimelor.

În cazul unui accident:

- trimit personal specializat pentru acordarea primului ajutor și colaborează cu autoritatea responsabilă, conform prevederilor PUE;
- acordă primul-ajutor răniților;
- transportă răniții (urgențele) la spital.

6.10. Agenția pentru Protecția Mediului (APM)

Reprezintă instituția care se ocupă de culegerea, prelucrarea și difuzarea datelor și informațiilor, precum și a previziunilor asupra stării componentelor mediului înconjurător: apă (de suprafață și subterane), aer și sol, posibil contaminate de accidentul produs. Prin urmare, activitatea APM constă în activități de monitorizare programată, atât pe timpul urgenței, cât și în cadrul măsurilor post-dezastru, în colaborare cu celelalte autorități responsabile și sub coordonarea autorității de management.

În cazul unui accident:

- asigură suport tehnic în faza situației de urgență, pe baza cunoașterii riscurilor asociate amplasamentelor, cunoaștere provenită din analiza rapoartelor de securitate;
- realizează verificările necesare asupra stării mediului înconjurător din zona expusă riscului, precum și analize chimice și/sau fizice pentru evaluarea evoluției situației de urgență în zonele cele mai afectate;
- furnizează și culege toate datele cu privire la substanțele implicate;
- transmite autorității responsabile rezultatele analizelor și ale anchetelor solicitate;
- asigură suportul necesar cu privire la acțiunile care se impun a fi întreprinse pentru protejarea populației și a zonelor unde s-a produs incidentul.

6.11. Organizațiile voluntare

Organizațiile de voluntariat pot acționa doar dacă:

- activitatea lor se desfășoară în afara zonei de impact cert;
- personalul acestora este echipat adecvat și instruit pentru a acționa în zonele

afectate de situația de urgență.

Formarea și instruirea periodică a voluntarilor sunt concepute și gestionate exclusiv de către autoritățile responsabile cu gestionarea situațiilor de urgență provocate de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase.

În cazul unui accident, aceste organizații ar putea avea următoarele funcții:

- participă la măsurile de acordare a asistenței medicale pentru populația afectată;
- de asistență pentru populație în caz de evacuare sau de direcționare a acesteia către adăposturi.

6.12. Alte autorități teritoriale

Participă la elaborarea PUE, furnizând date și informații asupra riscurilor prezente în teritoriu și, în particular, asupra suprapunerii riscurilor naturale cu cele antropice.

RO 2007/19343.07.01.02

RO 2007/IB/EN-02 TL

***„Sprijin pentru implementarea directivei
96/82/EC (SEVESO II) și a directivei
2003/105/EC”***

Editor:
Inspectoratul General pentru Situații de Urgență

Str. Banu Dumitrache, nr. 46, sector 2, 023765
București
Romania
Telefon: +40 21 208 6150
Fax: +40 21 242 0990
e-mail: office@igsu.ro
Web: www.igsu.ro

Noiembrie 2009

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod
necesar poziția oficială a Uniunii Europene

Adresa de sesizări:
cfcu.phare@mfinante.ro